

Koolielust Inglismaal.

Eestlased Inglismaal on väga laiali pillatud, mille tõttu paljud meie kooliealised lapsed elavad kättesaamatus kauguses olemas-olevaist eesti täienduskoolidest.

Arvatavasti ülalmainitud põhjusel on siiani säilinud ainult kaks täienduskooli Inglismaal, Bradfordis ja Leicesteris. Kuigi nii mõneski kohas tuuakse lapsed kokku teatud üritusiks, nagu jõuludeks ja emadepäevaks, ei ole pidevat koolitööd suudetud jätkata.

Vanemaist koolidest on säilinud Bradfordi Eesti Täienduskool., mis on töötanud 16 aastat. Igal laupäeval (36,40 laupäeva aastas) tulevad lapsed kolmeks tunniks täienduskooli, et õppida emakeelt ja kodumaa-tundmist, Eesti ajalugu ja eesti laule.

Bradfordi täienduskoolis on õpilased aastate jooksul mitmel korral vahetunud, s.o. kasvanud suureks, lahkunud, ja uued asemele tulnud. Lähaks liiaks pikale, et üksikasjaliselt statistilisi andmeid tuua ja teiseks, selle kirjutise ülesanne ei ole kooli mineviku kirjeldamine.

Sooviksin ainult siinjuures märkida, et praeguste laste seas on 4 õpilast, kes valmistavad ette eesti keelt kui võõrkeelt eksamiks, Ordinary Level'i ulatuses, Londoni Ülikooli juures. Nimetatud eksam loeb ühe ainena gümnaasiumi lõpetamisel, seega tõstes ainete arvu, mil-line omab teatud tähtsuse matrikulatsiooni juures ja on auks eesti rahvusgrupile paguluses.

Teised õpilased täienduskoolis aga jätkavad harilikku koolitööd, kuigi veidi erinevalt, kui see toimus Kodu-Eestis. Ka nim. gümnaasiumi neli õpilast teevad läbi samalaadilisi harjutusi, peale eritööde - - tõlgete jne. kõrval.

Püüaksin siinjuures kirjeldada teatud meetodeid õpetamisel või õigemini katsetusi, mis on annud paremaid tagajärgi, kui kinnisilmi järgneda puht-pedagoogilisile meetodeile.

Kõigepealt puudutaksin emakeele lugema-õppimist, mis on suurel määral erinev siinse maa keelest, eriti tähtede hääldamisel ja esialgu

nagu tekib segadusi selge vahe tegemises hääldamisel. Kuid õige ruttu saavad lapsed aru, et tegemist on kahe erineva keelega ja raskused on võidetud. Siinjuures on muidugi suureks plussiks, et lapsed kooli tulles oskavad eesti keeles kõnelda, milline on vanemate poolt tere-tulnud ja tänuväärne töö. Lugemise edasiarendamiseks, puht-lugemisoskuse osas, erilisi raskusi ei esine, küll aga loetud pala täielikus arusaamises, sest lugemispalad sisaldavad lastele palju vööraid sõnu. Enamuses on linnalapsed ja eriti vöörad tunduvad jutud, mis tegelevad maa-eluga ja seoses sellega teatud asjade, esemete nimetused, mis isegi siin taludes enam ei esine; see on nagu vööras maailm lapsele.

Ka üldine sõnavara nappus teiste mõistete alal kohustab lugemisele lisama sõnade selgituse ja nende tarvitusele erinevais lauseis. Nii lisandubki lugemisele kohe erinev peatükk, mida kasutame edukalt loetud pala täielikuks arusaamiseks.

Tegelikus töös kasutame nim. meetodit järgmiselt: 1) laps kriipsutab alla pliiatsiga sõnad, mida ta ei tea või 2) õpetaja leiab sõnad loetud palast, mida tema arvates lapsed ei tea ja kirjutab need tahvlile. Sellele järgneb sõnade seletus üheskoos ja nende tarvitamine erinevais lauseis. Suuremate laste osas, kes juba kirjutavad, vöörad sõnad kirjutatakse vihikusse ja kodutööna lapsed koostavad lauseid antud sõnadele. Ei ole huvituseta märkida, et arusaamatuid sõnu lugemise juures esineb igas vanusegrupis, mille tõttu sõnade tähenduse selgitamine, nende kasutamine erinevais lauseis, on olulise tähtsusega loetud pala arusaamiseks.

Tuleb aga märkida, et pidevalt peab sõnu kordama, isegi neid, mis lähemas minevikus esinesid, et jäädvustada neid lapse mällu. Veel raskem on aga nende sõnade tegelikus elus kasutamine, see nõuab pidevat pingutust ja harjutamist.

Siinjuures peab aga märkima, et paljud jutud meie kooli-lugemikus jäävad lastele eluvööraks, kuigi nad neid heameelega loevad ja loovad oma lapse-fantaasiaga teatud pildi silme ette, mis tundub neile kauge

mineviku muinasjutuna.

Võibolla vääriks mõelda ka juttudele laste olemasolevast ajast ja ümbrusest, tuleviku lugemiku ilmumisel või lühijuttude näol. Siin muidugi tekib kohe raskus kohaliku maa omapära jm. osas, kus eesti laps elab, sest ühe maa kirjeldused lastejuttudena - õpikuna, jätavad lüngad sisse. Tuleks nagu mõelda universaal-juttudele, mis kõikidele lastele oleks huvitav ja elulähedasem. Muidugi see mõte ei taha sugugi öelda, et peaksime ainult piirduma reaalsusega ja kõik ilusa minevikust maha puistama, ei, vaid ainult mitmekesistada lühijuttude olemasolu. Erilist huvi tunnevad ka lapsed veel vanade Eesti muinasjuttude vastu.

Kokkuvõtteks võiks öelda, et lugemise õppimine ei tekita erilisi raskusi, küll aga sellest täielikult arusaamine ja oma sõnadega jutustuse ettekandmine. Suuremat rõhku paneme seepärast just viimasena mainitule.

Kirjutamise oskuses ja eesti keele grammatika osas erilisi raskusi pole. Vigu esineb küll suure J ja T kirjutamisega, kuna inglise keeles neid kirjas erinevalt kirjutatakse, eriti T. Neile tähtedele tuleb rohkem tähelepanu pöörata, kui vahest kunagi varem.

Grammatika osas - pööramisel ja käänamisel - ei ole raskusi kergemate sõnade juures, küll aga raskemate sõnade puhul, mis on ka arusaadav. Raskeina tunduvad lastele välted ja astmevaheldus, teistes osades grammatika ei tekita raskusi.

Väga sobivaiks harjutusi lastele on lausete lõpetamine sulgudes olevate sõnadega, sest üheaegselt lause koostamisega, peab ta ka lause sisust aru saama, et seda õigesti kirja panna.

Kahjuks aga selliseid harjutusi leiame vähe olemas-olevaist grammatikaraamatuid ja seepärast koostame ise selliseid harjutusi. Üldiselt võiks öelda, et harjutuste valik gramm.raamatuis on rahuldav, sest kokkusurutult katab harjutuste iseloom laialdase õppevälja emakeele alal.

Õnnekombel esineb k,p,t, vigu üldiselt vähe, kuna lapsed enamuses omavad hea kuulmise keele alal ja reeglite unustamine teatud juhtumil ei too õigekeelsust kirjas alla. Küll aga "d" hääldamine s-i kõrval viib tihti segadusse ja siin peab sõna algvorm tulema kirjutamise juures appi, mida ka lapsed täielise oskusega rakendavad.

Emakeele grammatika õppimine ei ole ainult reeglite väljatoomine ega harjutuste maha-kirjutamine, vaid siin praktiseerime ka sõnade tähenduse selgitamist, sõna teiste vormide moodustamist ja asendamist teiste sama-tähenduslike sõnadega. Võiks öelda, et peale lause analüüsi lisandub veel arusaamine tehtud tööst, mis tõstab harjutuse väärtust veelgi kõrgemale ja grammatika on lähedaselt seotud sõnavara suurendamisega lapsel. Puht grammatikalistele harjutustele lisandub veel vähemtarvitatud või uute sõnade kasutamine lausete moodustamisel iseisvalt, kas klassis või kodutööna. Sõnad on antud õpetaja poolt (koos tähendusega), võetud gramm.raamatust või mõnest loetud palast. See osa laste tööst väärrib katsetamist, sest tagajärjed on hindamisväärsed.

Lõpuks tuleksin vahest selle kõige raskema osa juurde emakeele osas ja nimelt: kirjandite kirjutamine. Minu 16-aastase täienduskooli töö kogemuste põhjal julgen öelda, et tänapäeva lastel nagu puudub midagi, mis meil tundus sünniga kaasa antud, s.o. vaba fantaasia. Kirjandi kirjutamisel piirdutakse enamuses faktide ja reaalse olukorra kirjeldamisega, milletõttu kirjandid jäävad kuivaks ja lühikeks. Küll aga loetud huvitavat juttu või filmi kirjeldatakse pikemalt, kuid omalt poolt mahlakust juurde lisamata. Siin on juba õpetajal raskem kaasa aidata paremate kirjandite saamiseks; võiks ainult soovitada - lugeda rohkem eesti kirjandust ja katsetada klassis ühiskirjandi koostamise ideed. Viimane seisneb selles, et valitud teemale lapsed kordamööda leiavad lauseid-mõtteid, mis kirjutatakse tahvlile ja ka vihikuisse ning nii valmib kirjand ühises koostöös, teatud kava järgi, klassis.

Muidugi paremad tulemused saadakse ju igal alal rohkemate katsete teel ja mida enam proovitakse, seda rahuldavamad on tagajärjed.

Need ülalmainitud mõtted on leidnud rakendamist Bradfordi Eesti Täienduskoolis ja võiksin öelda, et küllaltki edukalt.

Et koolitöö oleks lastele huvipakkuv, siis lisandub veel laulmine, salvide päheõppimine, väikeste kõnede ettevalmistamine jm. harilikule koolitööle. Ka jutustused Kodu-Eestist leiavad sooja vastuvõtu ja huvi laste poolt. Siin kujuneb tund nagu diskussiooniks, mis asendab kuiva ajaloo ettekande õpetaja poolt, aktiivselt osavõtivate lastega tunniks.

Lõpuks lubatagu mul öelda nende ridade lugejaile, et mida rohkem meie erinevaid mõtteid ja võtteid kasutame, seda rutem leiame sobiva tee laste õpetamiseks täienduskoolides, olenedes olukordadest kohapeal.

Lastes on tahe õppida eesti keelt, seepärast täidame meie oma kohustuse - õpetada neid, anda oma parim, sest meie olevik ja meie tulevik on eesti laps - eesti noorus.

Ernst Luuk

5

Koolielust Inglismaal.

Eestlased Inglismaal on väga laiali pillatud, milletõttu paljud meie kooliealised lapsed elavad kättesaamatus kauguses olemas-olevaist Eesti Täienduskoolidest.

Arvatavasti ülalmainitud põhjusel on siiani säilinud ainult kaks Täienduskooli Inglismaal, Bradfordis ja Leicesteris. Kuigi nii moneski kohas tuuakse lapsed kokku teatud üritusiks, nagu jõuludeks ja emadepäevaks, ei ole pidevat koolitööd suudetud jätkata.

Vanemaist koolidest on säilinud Bradfordi Eesti Täiendus-kool, milles on töötanud 16 aastat. Igal laupäeval (36 - 40 lau-päeva aastas) tulevad lapsed kolmeks tunniks Täienduskooli, et õppida emakeelt ja Kodumaatundmist, Eesti ajalugu ja eesti laule.

Bradfordi Täienduskoolis on õpilased aastate jooksul mitmel korral vahetunud, s.o. kasvanud suureks, lahkunud ja uued asemele tulnud. Lähaks liiaks pikale, et üksikasjaliselt statistilisi andmeid tuua ja teiseks, selle kirjutise ülesanne ei ole kooli mineviku kirjeldamine.

Sooviksin ainult siinjuures märkida, et praeguste laste seas on 4 õpilast, kes valmistavad ette eesti keelt kui võõrkeelt eksamiks, Ordinary Level'i ulatuses, Londoni Ülikooli juures. Nimetatud eksam loeb ühe ainenä gümnaasiumi lõpetamisel, seega tõstes ainete arvu, milline omab teatud tähtsuse matrikulatsioonijuuress ja on auks eesti rahvusgrupile paguluses.

Teised õpilased Täienduskoolis aga jätkavad harilikku koolitööd, kuigi veidi erinevalt, kui see toimus Kodu-Eestis. Ka n.a. nim. gümnaasiumi neli õpilast teevad läbi samalaadilisi harjutusi, peale eritööde - tõlgete jne. kõrval. meetodeid

Püüaksin siinjuures kirjeldada teatud metoode õpetamisel või õigemini katsetusi, milles on annud paremaid tagajärgi, kui kinnisilmi järgneda puht-pedagoogilisile metoodele. meetodeile.

Kõigepealt vast puudutaksin emakeele lugema-oppimist, milles on suurel määral erinev siinse maa keelest, eriti tähtede hääldamisel ja esialgu nagu tekib segadusi selge vahe tegemises hääldamisel. Kuid õige ruttu saavad lapsed aru, et tegemist on kahe erineva keelega ja raskused on võidetud. Siinjuures on muidugi suureks plussiks, et lapsed kooli tulles oskavad eesti keeles kõnelda, milline on vanemate poolt tere-tulnud ja tänuväärne töö. Lugemise edasi arendamiseks, puht-lugemise oskuse osas, erilisi raskusi ei esine, küll aga loetud pala täielikus arusaamises, set lugemispalad sisaldavad lastele palju vöoraid sonu. Enamuses on linnalapsed ja eriti vöorad tunduvad jutud, mis tegelevad maa-eluga ja seoses sellega teatud asjade, esemete nime-tused, nimeid, milles isegi siin taludes enam ei esine; see on nagu vöoras maailm lapsele.

mäistete

Ka üldine sõnavara nappus teiste sõnade alal, kohustab lugemisele lisama sõnade selgituse ja nende tarvitusele erinevais lauseis. Nii lisandubki lugemisele kohe erinev peatükk, mida kasutame edukalt loetud pala täielikuks arusaamiseks.

Tegelikus töös kasutame ~~harjutamis~~ ^{harjutamis} meetodit järgmiselt: 1). laps kriipsutab alla pliiatsiga sõnad, mida ta ei tea või 2). õpetaja leiab sõnad loetud palast, mida tema arvates lapsed ei tea ja kirjutab need tahvlile. Sellele järgneb sõnade seletus üheskoos ja nende tarvitamine erinevais lauseis. Suuremate laste osas, kes juba kirjutavad, võivad sõnad kirjutatakse vihikusse ja kodutoona lapsed koostavad lauseid antud sõnadele. Ei ole huvitusetä märkida, et arusaamatuid sõnu lugemise juures esineb igas vanusegrupis, mille tõttu sõnade tähenduse selgitamine, nende kasutamine erinevais lauseis, on olulise tähtsusega loetud pala arusaamiseks.

Tuleb aga märkida, et pidevalt peab sõnu kordama, isegi neid, mis lähemas minevikus esinesid, et jäädvustada neid lapse mällu. Veel raskem on aga nende sõnade tegelikult elus kasutamine, millele me nõuab pidevat pingutust. ^{ja harjutamist.}

Siinjuures peab aga märkima, et paljud jutud meie kooli-lugemikus jäävad lastele eluvõõraks, kuigi ^{noor} neid hea meelega loevad ja loovad oma lapse-fantaasiaga teatud pildi silme ette, mis tundub neile kauge mineviku muinasjutuna.

Voibolla vääraks mõelda ka juttudele laste olemasolevast ajast ja ümbrusest, tuleviku lugemiku ilmumisel või lühijuttude naol. Siin muidugi tekib kohe raskus kohaliku maa omapära jm. osas, kus eesti laps elab, sest ühe maa kirjeldused lastejuttudena- ^{hude} õpikuna, jätkavad lüngad sisse. Tuleks nagu mõelda universaal-juttele, mis kõikidele lastele oleks huvitav ja elulähedasem. Muidugi see mõte ei taha sugugi öelda, et peaksime ainult piirduma reaalsusega ja kõik ilusa minevikust maha puistama, ei, vaid ainult mitmekesistada lühijuttude olemasolu. Erilist huvi tunnevad ka lapsed veel vanade Eesti muinasjuttude vastu.

Kokkuvõtteks võiks öelda, et lugemise õppimine ei tekita erilisi raskusi, küll aga sellest täielikult arusaamine ja oma sõnadega jutustuse ettekandmine. Suuremat rõhku paneme seepärast just viimasena mainitule. ^{Eesti keele}

Kirjutamise oskuses ja emakeele grammatika osas erilisi raskusi pole. Vigu esineb küll suure J ja T kirjutamisega, kuna inglise keeles neid kirjas erinevalt kirjutatakse, eriti T. Neile tähtedele tuleb rohkem tähelepanu pöörata, kui vast kunagi varem. ^{vahet}

Grammatika osas - pooramisel ja kaanamisel - ei ole raskusi kergemate sõnade juures, küll aga raskemate sõnade puhul, mis on ka arusaadav. Voibolla raskeina tunduvad lastele välted ja astmevaheldus, teistes osades grammatika ei tekita raskusi.

Väga sobivaiks harjutusi lastele on lausete lõpetamine sulgudes olevate sõnadega, sest üheaegselt lause koostamisega, peab ta ka lause sisust aru saama, et seda õigena kirja panna.

õigesti

Kahjuks aga selliseid harjutusi leiame vähe olemas-olevaist grammatika raamatuis ja seepärast tihti koostame ise selliseid harjutusi. Üldiselt võiks öelda, et harjutuste valik gramm. raamatuis on vägagi rahuldav, sest kokkusurutult katab harjutuste iseloom laialdase oppevälja emakeele alal.

Onnekombel esineb k, p, t, vigu üldiselt vähe, kuna lapsed enamuses omavad hea kuulmise keele alal ja reeglite unustamine teatud juhtumel ei too õigekeelsust kirjas alla. Küll aga "d" hääldamine s-i kõrval viib tihti segadusse ja siin peab sõna algvorm tulema kirjutamise juures appi, mida ka lapsed täielise oskusega rakendavad.

Emakeele grammatika õppimine ei ole ainult reeglite väljatoomine ega harjutuste maha-kirjutamine, vaid siin praktiseerime ka sõnade tähenduse selgitamist, sõna teiste vormide moodustamist ja asendamist teiste sama-tähenduslike sõnadega. Võiks öelda, et peale lause analüüsi lisandub veel arusaamine tehtud tööst, mis tõstab harjutuse väärtust veelgi kõrgemale ja grammatika on lähedaselt seotud sõnavara suurendamisega lapsele. Puht grammatikalistel harjutustel lisanduvad veel vähemtarvitatud või uute sõnade kasutamine lausete moodustamisel tseseisvalt, kas klassis või kodutööna. Sõnad on antud õpetaja poolt (koos tähendusega), võetud gramm. raamatust või monest loetud palast. See osa laste tööst väärrib katsetamist, sest tagajärjed on hindamisväärsed.

Lõpuks tuleksin vast selle kõige raskema osa juurde emakeele osas ja nimelt: kirjandite kirjutamine. Minu 16-aastase Täienduskooli töö kogemuste põhjal julgen öelda, et tänapäeva lastel nagu puudub midagi, mis meil tundus sünniga kaasa antud, s.o. vaba fantaasia. Kirjandi kirjutamisel piirdatakse enamuses faktide ja reaalse olukorra kirjeldamisega, mille tõttu kirjandid jäävad kuivaks ja lühikeseks. Küll aga loetud huvitavat juttu või filmi kirjeldatakse pikemalt, kuid oma poolt mahlakust juurde lisamata. Siin on juba õpetajal raskem kaasa aidata paremate kirjandite saamiseks; võiks ainult soovitada - lugeda rohkem eesti kirjandust ja katsetada klassis ühiskirjandi koostamise ideed. Viimane seisneb selles, et valitud teemale lapsed kordamööda leiavad lauseid-mõtteid, millelised kirjutatakse tahvlile ja ka vihikuisse ning nii valmib kirjand ühises koostöös, teatud kava järgi, klassis.

Muidugi paremad tulemused saadakse ju igal alal rohkemate katsete teel ja mida enam proovitakse, seda rahuldavamad on tagajärjed.

Need ülalmainitud mõtted on leidnud rakendamist Bradfordi Eesti Täienduskoolis ja võiks öelda, et küllaltki edukalt.

Et koolitöö oleks lastele huvipakkuv, siis lisandub veel laulmine, salvide päheõppimine, väikeste kõnede ettevalmistamine jm. harilikule koolitööle. Ka jutustused Kodu-Eestist leiavad sooja vastuvõtu ja huvi laste poolt. Siin kujuneb tund nagu diskussiooniks, mis asendab kuiva ajaloo ettekande, õpetaja poolt, aktiivselt

- 4 -

osavõtivate lastega tunniks.

Lopuks lubatagu mul öelda nende ridade lugejaile, et mida rohkem meie erinevaid mõtteid ja võtteid kasutame, seda rutem leiame sobiva tee laste õpetamiseks (aienduskoolides, olenedes olukordadest kohapeal.

Lastes on tahe õppida eesti keelt, seepärast täidame meie oma kohustuse - õpetada neid, anda oma parim, sest meie olevik ja meie tulevik on eesti laps - eesti noorus.

E.L.

Ernst Luuk